

УДК 379.85:91

**НАУКОВО-ОСВІТНЯ
ТА РЕКРЕАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ
ГАЛИЦЬКОГО НПП****Л.В. Ковальська**Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника

У статті подано характеристику природно-ландшафтних атракцій території Галицького національного природного парку. Проведено аналіз рекреаційної, зокрема екотуристичної діяльності, зазначено роль центру реабілітації диких тварин та музею «Природа Землі Галицької» у розвитку парку. Запропоновано подальші шляхи розвитку науково-освітньої та рекреаційної діяльності Галицького НПП.

Ключові слова: Галицький національний природний парк, науково-освітня діяльність, рекреація.

Вступ. Існуюча сьогодні в Україні науково-освітня система перебуває в стані, що не задовольняє вимог, які постають перед нею в умовах розбудови української державності, культурного та духовного відродження українського народу. Це виявляється передусім у невідповідності науки й освіти запитам особистості, суспільним потребам та світовим досягненням людства; у знеціненні соціального престижу освіченості та інтелектуальної діяльності тощо. Тому дана стаття покликана, на прикладі пропагування науково-освітньої та рекреаційної діяльності Галицького національного природного парку, розкрити шляхи забезпечення випереджального розвитку цих галузей.

Об'єктом дослідження є науково-освітня та рекреаційна діяльність Галицького національного природного парку. **Метою роботи** є ознайомлення, пропагування природно-ландшафтних атракцій парку, туристичної мережі та виокремлення подальших шляхів розвитку науково-освіт-

ньої та рекреаційної діяльності Галицького НПП.

Для поставленої мети слід виконати такі **завдання**:

- розкрити сутність наукової діяльності парку;
- охарактеризувати вихідну базу освітньої діяльності у парку;
- проаналізувати рекреаційну діяльність.

Виклад матеріалу. Галицький національний природний парк створений згідно з Указу Президента України від 9 серпня 2004 р. на площі 14684,8 га, з яких у постійному користуванні парку перебуває 12159,3 га та охоплює весь адміністративний район – Галицький Івано-Франківської області. Парк створено з метою збереження, відтворення та раціонального використання типових та унікальних лісових та лісостепових природних комплексів Передкарпаття. Територія парку розміщена вздовж ріки Дністер та пониззі його допливів – рік Лімниця, Луква, Гнила Липа. До його складу включено лісові урочища (загальною площею близько 11 тис. га), водно-болотні угіддя (площа водного дзеркала – 4096 га), ділянки з цінними угрупованнями лучно-степової рослинності, геологічні утворення. Серед основних напрямів діяльності парку чільне місце займає науково-освітня та рекреаційна.

Науково-освітня діяльність охоплює два напрями: науковий та освітній. Наукова діяльність у парку проводиться згідно програми «Літопис природи», і включає вивчення, опис, систематизацію, класифікацію об'єктів живої та не живої природи у межах та на прилеглих територіях парку. Результатами роботи є випуск публікацій та наукового звіту за поточний рік, а також виконання бюджетної роботи «Проект організації території Галицького НПП, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів». На основі науково обґрунтованих рекомендацій проведено природо-

охоронні заходи у зонах регульованої рекреації з метою формування аборигенного типу лісу, споруджено 6 штучних платформ під гнізда чорного лелеки.

Освітня діяльність у парку проводиться на базі Еко-освітнього туристичного комплексу до складу якого входить:

- центр реабілітації диких тварин, – мета створення якого, – допомога диким (хворим, покаліченим, молодим) тваринам, що потрапили у скрутне становище і не можуть самі вижити у дикій природі. На сьогоднішній день збудовані вольєри для хижих й водоплавних птахів, копитних ссавців та хижих звірів;
- музей «Природа Землі Галицької», який був створений спільними зусиллями з НЗ «Давній Галич» та Державним природознавчим музеєм НАН України. Він займає площу 80 м², розміщений у садибі парку. Експозиція музею відображає 3 типи природних комплексів (лісові, водно-болотні та лучно-степові) у вигляді 4 закритих та однієї відкритої діорам. Колекція чучел і мокрих препаратів хребетних тварин налічує 75 експонатів 63 видів; ентомологічна колекція – 98, колекція мушель моллюсків – 14 видів; палеонтологічна колекція – 12 експонатів;
- екзотаріум – населяють екзотичні представники орнітофауни Північної Африки, Латинської Америки та Південно-Східної Азії. Їх чисельність близько 10 видів;
- експериментально-експозиційна ботанічна ділянка «Лучно-степова та кальцієво-петрофільна рослинність Галицького НПП»;
- експериментально-експозиційна ботанічна ділянка «Рідкісні рослини лісових екосистем Галицького національного природного парку»;
- дендропарк, благоустрій якого проводиться, в основному, у літній період (декоративна дерев'яна доріжка, вста-

новлення інформаційного панно, закладено квіткові клумби, створення живоплоту обабіч в'їзної дороги т.д.

Для поглиблення природничих знань відвідувачів виготовлені та встановлені двомовні вказівники (932 одиниці) рідкісних та декоративних деревних порід, що зростають у дендропарку.

Налагоджена тісна співпраця з відділом освіти Галицької районної державної адміністрації (проведення спільних акцій – «Майбутнє лісу у твоїх руках», «Збережемо ялинку» і ін.). Мета проведення таких заходів – виховання у підростаючого покоління шанобливого ставлення до природи, безпосередньої участі, зокрема молоді, у охороні та відтворенні екосистем та її окремих компонентів. Слід зауважити, що до проведення вище наведених акцій неабияку дотичність має новостворена екологічна громадська організація «Еко-Галич».

Дієздатними є угоди про проходження практики студентами фармацевтичного факультету Івано-Франківського національного медичного університету та Інституту природничих наук й інституту Туризму Прикарпатського національного університетів імені Василя Стефаника. На базі Галицького національного природного парку студенти мають можливість ознайомитися з лікарськими, рідкісними представниками рослинного та тваринного світу, провести опис атрактивних об'єктів живої та неживої природи, провести аналіз складових екосистеми, спроектувати екотуристичні маршрути.

Налагоджені також зв'язки про наукову та творчу співпрацю з Івано-Франківським державним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді тощо. Галицький НПП співпрацює з «Еко-Галич», яка на грантовій основі разом з екологічним фондом Галицької районної адміністрації забезпечила фінансову підтримку розбудови вольєрів; з ПАТ «Прикарпаттяобленерго», що розпочало природоохоронну програму

«Лелеки», мета якої охорона білого лелеки на Прикарпатті шляхом підняття на металеві платформи гнізд, розміщених на ЛЕП.

Рекреаційна діяльність проводиться у музеї природи, на 4 еколого-пізнавальних стежках («По Діброві», «На Касову гору», «Вздовж Бурштинського водосховища», «На риборозплідні ставки») та 3 туристичних маршрутах («До Галичинських

печер», «Ворониця-Сімлин», «Княжа криниця – Замкова гора»). Тут відвідувачі можуть інтелектуально збагатитися та відновити свої як фізичні, так і духовні сили. У кількісному відношенні за 2011 р. екскурсанти склали 2382 осіб, у віковій категорії яких становили, в основному, учні та студенти (табл. 1).

Таблиця 1

Рекреаційне навантаження на рекреаційні зони Галицького НПП

№ з/п	Функціональні зони парку	Кількість екскурсантів, осіб	Кількість одиниць автотранспорту, шт	Середні рекреаційні навантаження, люд.-день/га
1	Зона регульованої рекреації	327	–	3,3
2	Зона стаціонарної рекреації	2055	74	13,3
3	Загалом	2382	74	9,2

Протягом 2011 року адміністрацією парку проведено 161 екскурсія. Серед відвідувачів лівову частку складають жителі Івано-Франківської, а також Львівської, Хмельницької, Закарпатської та Тернопільської областей, всього – 730 осіб, 37 екскурсій; студенти вищих навчальних закладів м. Івано-Франківськ, м. Львова, м. Чернівці, м. Луганськ – 142 особи, 11 екскурсій; працівників туристичних агенцій – 4 особи. 1 екскурсія; найковці – 8 осіб, 3 екскурсії. Для іноземних туристів (Республіка Польща) проведено 4 екскурсії (26

осіб), Російської Федерації – 1 екскурсія (2 особи), США (штат Техас) – 1 екскурсія (6 осіб), Канада – 1 екскурсія (5 осіб). Значна частка екскурсій проводилася на базі Еколого-освітнього туристичного комплексу.

Переважає більшість екскурсантів прибули в НПП на легкових автомобілях, автобусах, рідше – на велосипедах та пішки. Станом на 2011 р від рекреаційної діяльності (табл. 2) одержано коштів на суму 6448 грн (табл. 3).

Таблиця 2

Індикатори ефективності рекреаційної діяльності на території Галицького НПП

№ з/п	Показники ефективності	Кількість одиниць
1	Кількість зон стаціонарної рекреації, шт	2
2	Кількість проведених екскурсій	161
3	Кількість відвідувачів, осіб	2382
4	Наявність ЕПС, шт	4
5	Наявність ТМ, шт	3
6	Рафтинг (р. Дністер, р.Лімниця)	2
7	Валютні надходження, грн	6448,0
8	Збільшення валютних надходжень (2011 р.) у порівнянні з 2010 р., разів	2,3
9	Об лаштовані оглядові майданчики	2
10	Валютні надходження від рекреації у розрахунку з 1 га стаціонарної зони рекреації	257,2

Продовження таблиці 2

11	Валютні надходження від рекреації у розрахунку з 1 га регульованої зони рекреації	0,31
12	Вкількість розроблених буклетів, путівників тощо	3
13	Кількість статей у пресі про парк	19
14	Кількість теле-, радіо передач про установу	7
15	Створення рекреаційних об'єктів, місць	11
16	Кількість відвідувачів, що припадає на 1 штатного фахівця з рекреації	476
17	Сума надходжень від одного рекреанта, грн	2,71
18	Новостворені рекреаційні пункти	3
19	Участь у фестивалях. Виставках, форумах	4
20	Кількість встановлених інформаційних щитів, вказівників, банерів, інформаційних панно, знаків, стендів тощо	94
21	Фільми, презентації, слайди	2

Таблиця 3

Економічна ефективність функціонування туризму у парку

№ з/п	Джерела надходження	Прибуток, грн		
		2009 р.	2010 р.	2011 р.
1	Центр реабілітації тварин	418,0	724,0	1918,0
2	ЕПС «На Касову гору»	52,0	180,0	404,0
3	ТМ «До Галичинських печер»	32,0	76,0	52,0
4	Музей «Природа Землі Галицької»	902,0	985,0	2536,0
5	ЕПС «По Діброві»	—	88,0	220,0
6	ТМ «Княжа криниця – Замкова гора»	—	326,0	280,0
7	Реалізація путівників, буклетів, туристичних карто-схем, календарів	46,0	270,0	432,0
8	ТМ «Ворониця-Сімлин»	—	—	96,0
9	Оренда архітектурних форм	—	145,0	510,0
10	Всього	1450,0	2794,0	6448,0

На сьогоднішній день розпочато підготовчі роботи щодо проектування та створення ЕПС «До таємниць гори Магса», що буде облаштована на території Галицького лісництва парку.

Популяризація Галицького національного природного парку, зокрема його еколого-освітньої та рекреаційної діяльності проводиться через засоби масової інформації (пресу, телебачення).

Висновки. Отже, науково-освітня та рекреаційна діяльність Галицького національного природного парку була спрямована на розширення зв'язків, налагодження контактів про співпрацю з вищими навчальними закладами Івано-Франків-

ської області, розбудову туристичної інфраструктури (облаштування маршрутів та створення нових), контроль за станом туристичних об'єктів, якістю надання туристичних послуг та масового проведення еко-освітньо-виховних заходів серед населення з метою поглиблення екологічної свідомості й освідченості серед громадян.

Література

1. Мислюк І.І. Основні підсумки рекреаційної діяльності / І. Мислюк // Літопис природи. – Івано-Франківськ : НАІР, 2012. – Т. 6. – С. 341–350.
2. Голійчук І.В. Основні підсумки еколого-освітньої діяльності / І. Голійчук // Літопис

природи. – Івано-Франківськ : НАІР, 2012.
– Т. 6. – С. 334–341.

Kovalska L.V. SCIENTIFIC-EDUCATIONAL AND RECREATIONAL ACTIVITY OF GALYCH NATIONAL NATURAL PARK. *The characteristics of natural and landscape attractions of Galych National Natural Park have been given in the article. The analysis of recreational, in particular eco-tourism activity, has been done. The role of the centre for wild animals' rehabilitation and the museum «Nature of Galych Land» in the development of the park is described. Further steps in the development of scientific-educational and recreational activities of Galych National Natural Park have been suggested.*

Keywords: Galych National Natural Park, scientific and educational activity, recreation.

Ковальская Л.В. НАУЧНО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ И РЕКРЕАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ГАЛИЦЬКОГО НПП. *В статье подана характеристика естественно-ландшафтных аттракций территории Галицкого национального природного парка. Проведен анализ рекреационной, в частности экотуристической деятельности, отмечена роль центра реабилитации диких животных и музея «Природа Земли Галицкой» в развитии парка. Предложены дальнейшие пути развития научно-образовательной и рекреационной деятельности Галицкого НПП.*

Ключевые слова: Галицкий национальный природный парк, научно-образовательная деятельность, рекреация.